

PŘÍSPĚVEK K ANTROPOLOGICKÉMU PRŮZKUMU NOVÁČKŮ V R. 1960

Major Vladimír HORSKÝ, prom. lék.

Jedním druhem antropologického průzkumu je využití údajů získaných při odvedech. Zmínku o čs. vojácích učinil A. Wesbach, který vyšetřil v letech 1857—1859 řadu rakouských vojáků, mezi nimi i deset Čechů a tři Slováci. Tých autor uvedl měření majora Himmla rozměry 37 vojáků moravských (z okolí Znojma). Obsáhlý materiál v tomto směru zpracoval J. Matiegka v r. 1916 a v roce 1932, dále potom Auerhan v r. 1933. Zkoumaný soubor je složen z 19letých až 23letých mužů, kteří nastoupili v r. 1960 vojenskou základní službu. Byli měřeni tak, jak přicházeli k útvaru — bez výběru. Všichni prošli odvodním řízením a byli uznáni schopnými výkonu vojenské služby. Měření bylo prováděno středním zdravotnickým personálem, který byl předem poučen. Tělesná výška byla měřena normalizovanými pásy, tělesná váha osobní decimální vahou, která byla několikrát denně kontrolována. Obvod hrudníku byl měřen dobrou páskovou mírou. Třeba upozornit, že získané hodnoty nelze považovat za střední hodnoty dospělé populace, protože se jedná o růstové třídy.

Úkolem práce je předložit obraz současného tělesného stavu našich odvedenců a porovnat jej s léty minulými. Celkem bylo proměřeno u útvaru, u něhož bylo šetření prováděno, 554 vojáků základní služby, z toho z Čech 26,85 %, z Moravy 24,33 % a ze Slovenska 48,81 %.

Uváděné průměrné hodnoty jsou zváženy průměry. Průměrná výška 170,5 cm, směrodatná odchylka 6,87, střední chyba 0,38 variační hranice, maximum: 195 cm, minimum: 150 cm. Průměrná výška odvedených v r. 1894 (Matiegka) byla 165,7 cm. Srovnání výsledků u odvedenců v roce 1960 s výsledky J. Matiegky z r. 1894 viz tab. 1. Matiegka provedl průzkum dvacetiletých mužů, odvedených i neodvedených z českých zemí (Čechy, Morava, Slezsko). Porovnání s tímto souborem je provedeno podle intervalu výšky v cm a procentuálním zastoupením v intervalech. Tělesná výška nad 171 cm odvedených i neodvedených dle průzkumu Matiegky činí 24 %, u odvedených 30,70 % a souboru z roku 1960 48,92 %. Výška do 170 cm je u odvedených i neodvedených v r. 1894 76 %, u odvedených 1894

Tabulka 1

Muži ve věku 20 let, % zastoupení v osmi výškových kategoriích

do 152	153—54	155—60	161—65	166—70	171—75	176—80	181 a výše	výška v cm
2,30	1,80	15,20	26,70	30,—	17,10	5,60	1,30	odvedení i neodv. 1894
0,02	0,08	9,40	24,—	35,80	22,20	7,10	1,40	odvedení 1894
1,23	0,92	4,92	17,24	26,77	30,46	13,54	4,92	odvedení 1960

Tabulka 2

Porovnání % zastoupení tělesné výšky ve dvou kategoriích u 20letých mužů

výška v cm	odvedení i neodvedení				odvedení	odvedení
	Čechy 1929	Čechy 1930	Morava Slezsko 1929	Morava Slezsko 1930	1894	1960
do 170	60,—	60,—	64,30	64,30	69,30	51,08
171 a výše	40,—	40,—	35,70	35,70	30,70	48,92
	Auerhan				Matiegka	

Tabulka 3

Procentuální zastoupení tělesné váhy podle kategorií v r. 1960

váha v kg	do 50	51—55	56—60	61—65	66—70	71—75	76—80	81—85	86 a výše
%	1,55	9,54	21,94	25,64	19,70	12,42	6,16	1,50	1,55

Tabulka 4

Stupnice číselných hodnot IZ vzhledem k tělesné konstituci

Otlí	Velmi silní	Průměrní	Podprůměrní	Slabí
—6 a níže	—5 až +10	+11 až +20	+21 až +30	+30 a výše

Tabulka 5

IZ u mužů, kteří nastoupili v r. 1960 voj. základní službu, v % rozvrstvení

Otlí	Velmi silní	Průměrní	Podprůměrní	Slabí
0,50 %	21,50 %	41,80 %	27,70 %	8,50 %

69,3 % a u odvedených 1960 51,08 %. Výškový interval od 170 cm výše u vybraného souboru (odvedení) z r. 1894 a u nevybraných souboru (odvedení i neodvedení) z r. 1894 je méně procentuálně zastoupen než v souboru hodnoceném. Při porovnání výšky mužů, kteří se dostavili k odvodu v r. 1894 (Matiegka), s léty 1929 až 1930, dle průzkumu J. Auerhana, vidíme, že procento výšky do 170 cm činí v r. 1894 76,60 %, v r. 1929—1930 v Čechách 60 %, na Moravě a Slezsku 64,30 %. V porovnání s odvedenci v roce 1960 tento interval činí 51,08 %. Výškový interval do 156 cm je zastoupen v předváděném souboru 2,15 %. Tých interval v souboru Matiegky u odvedených i neodvedených čítal 4,1 %, u odvedených 0,10 %. Tato čísla v nejnižších intervalech svědčí o velikém úbytku v nejnižších třídách při odvedech v r. 1894. Poměrně vyšší hodnoty u odvedenců v r. 1960 nutí domnívat se, že v současné době nehodnotí odvodní komise tělesnou výšku tak přísně, vzhledem k schopnosti výkonu vojenské služby. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že nejmenší míra pro muže schopné nošení zbraně byla v roce 1889 stanovena 153 cm, dnešní předpis stanoví nejnižší míru 150 cm. V tomto se odráží: jiný způsob výcviku, snadnější ovládání technických zbraní a moderní způsob boje. Z uvedeného vyplývá, že se u odvedenců za uplynulých 65 let průměrná výška zvýšila. Snížil se počet odvedenců ve třídách s nižší tělesnou výškou na úkor vzestupu počtu odvedenců s tělesnou výškou vyšší. Průměrná váha odvedenců, kteří nastoupili k výkonu vojenské služby, činí 65,15 kg, směrodatná odchylka 7,88, střední chyba 0,43, variační šíře maximum 105 kg, minimum 43 kg. Vahové intervaly a procentuální zastoupení uvádím v tab. 3. Dále bylo

provedeno hodnocení získaných dat podle indexu tělesné zdatnosti podle Pignetova. Hodnocení bylo provedeno podle tab. 4. Do skupin průměrných bylo zařazeno 41,80 % vojáků, do skupiny velmi silných 21,50 %, do skupiny otlých 0,50 %. Skupinu podprůměrných představuje 27,70 % vojáků a do skupiny slabých bylo zařazeno 8,50 %.

Závěr

Předloženy výsledky měření tělesné výšky a váhy u mladých mužů, kteří nastoupili v r. 1960 k útvaru, u něhož byl průzkum prováděn, k výkonu vojenské služby. Bylo provedeno porovnání tělesné výšky s léty 1894 (Matiegka) a s léty 1929—1930 (Auerhan). Propočten index zdatnosti podle Pignetova a provedeno zařazení vojáků do skupin podle indexu zdatnosti.

Písemnictví

- Auerhan J. (1933): Tělesná výška branců v Čechách a na Moravě v letech 1929—1930, statistický obzor XIV, sešit 5—9, str. 1—9, Praha 1933.
- Fetter, Tilbachová, Troníček: Antropologický průzkum dospělé populace na I. CS, ČLČ, XCV, 27, str. 717—721, Praha 1956.
- Fetter: Antropometrické vyšetřování v tělesné výchově. Tělesná výchova 22, 1946—1947.
- Jašek A.: Právítko na počítání Pignetova indexu tělesné zdatnosti, VZL, XXIV, 12, str. 568—570, 1955.
- Matiegka J. (1916): Tělesná výška obyvatelstva v zemích českých podle výsledků měření při obvedech, Národopisný věstník, XI, 4, str. 379—388, Praha 1916.
- Matiegka J. (1932): Tělesná povaha dnešního lidu československého, čs. vlastivěda, díl 2, str. 193—260, Praha 1932.
- Novotný: Antropologická problematika v tělovýchovné lékařské praxi. Praktický lékař, XL, 13, str. 583—588, 1960.